

Projekt: Rodičovské centrum –
- raná starostlivosť o dieťa v domácom prostredí

AKO PORPOROVAŤ VÝVIN REČI U BÁBÄTKA vo veku 0 – 3 roky

ZDROJE:

<https://eduworld.sk/cd/jaroslava-konickova/876/ako-podporovat-rozvoj-detskej-reci>

Hadassah - WIZOO - Canada Research Institute, Medzinárodné centrum pre posilnenie študijných predpokladov
Jeruzalem, júl 2000

Reč je genetická danosť človeka, je daná len človeku a je pre človeka nástrojom na spoznávanie sveta okolo seba = učenie sa. Vývin detskej reči môžu rodičia svojim konaním podporiť, ale aj pribrzdiť. Materinská reč sa rozvíja v závislosti od prostredia v ktorom bábätko žije a vyrastá. Zdravý a prirodzený rozvoj reči bábätko môžu rodičia podporiť vytvorením priaznivých podmienok. Reč si dieťaťko osvojuje postupne, v určitých štádiách. Jednotlivé štádiá vývinu reči dieťaťka nie je možné urýchliť ani preskočiť, ale samotný vývin reči je možné podporovať a reč stimulovať. Vždy je ale potrebné prispôbiť sa aktuálnej úrovni reči dieťaťka.

Štádiá vývinu reči:

- **predrečové štádium/ nezámerná komunikácia** - predchádza samotnému vývinu hovorenej reči; vo veku od 0-8 mesiacov bábätko ešte zámerne nekomunikuje a nevedomuje si, že aj jeho správanie má komunikačnú funkciu, napr. ešte si nevedomuje, že plačom upúta pozornosť rodiča
- **zámerná komunikácia** - objavuje od 8. mesiaca, s nástupom prvých gest; v tomto veku už dieťaťko chápe stálosť objektu = už si uvedomuje, že veci existujú, aj keď ich priamo nevidí, dokáže sa hrať – hľadať ukryté predmety
- **prvé slová** – objavujú sa vo veku 12-18 mesiacov
- **dvojslovné spojenia** – objavujú sa vo veku 18 - 24 mesiacov; rozvíja sa aktívna slovná zásoba dieťaťka, dieťa dokáže funkčne používať 50 - 70 slov a rozumie asi 100 slov
- **vety** – objavujú sa vo veku 24-30 mesiacov, najprv jednoduché, postupne rozvité viacslovné vety a zdokonaľuje aj gramatika
- **súvetia** – objavujú sa vo veku 30- 36 mesiacov; ak sú všetky podmienky pre vývin reči v norme, u väčšiny detí sa základy vývinu reči završujú tesne po 3. roku života – v tomto veku je dieťaťko v komunikácii aktívne, pýta sa, nadväzuje rozhovor; dokáže tvoriť rozvité vety a súvetia, má rozsiahlu slovnú zásobu, spontánne používa gramatické pravidlá materinského jazyka, pričomčasné chyby a novotvary sú v tomto veku normálne

Ako podporiť vývin reči

Reč dieťaťa rozvíjame tak, že prispôsobujeme svoju reč reči dieťaťka, pričom vychádzame z aktuálnej úrovne vývinu reči. Vo svojej reči pri hre s dieťaťkom a bežných každodenných činnostiach s dieťaťkom využívame **efektívne komunikačné stratégie**:

- **Gestá** – posunky, pohyby rúk, tváre, tela, ktoré pridávame k hovorenej reči sa vo vývine objavujú skôr ako samotné slová a dieťaťko im dokáže porozumieť skôr ako hovorenej reči.
- **Vyladenie sa na rečovú úroveň dieťaťa**- svoju reč pri komunikácii s dieťaťkom prispôsobujeme aktuálnej úrovni reči dieťaťka; ak dieťaťko ešte nerozpráva, hovoríme s ním jednoducho, jednoslovné a používame gestá a zvuky.
- **Tvárou v tvár** – vždy komunikujeme s dieťaťkom tak, aby nám videlo do tváre, skloníme sa k nemu, sadneme si oproti dieťaťku - dieťaťko vidí, na čo sa pozeráme a ako sa nám pohybujú ústa a preto nás môže napodobňovať.

- **Čakanie** – dieťaťku je potrebné dať dostatok času na vyjadrenie toho, čo chce – za dieťaťku neodpovedáme hneď, nedáme mu hneď všetko a nerobíme všetko za neho, napr. ak papá jedlo, ktoré mu chutí, dáme mu kúsok a potom chvíľku počkáme, či si bude jedlo pýtať a ak ešte chce, je motivované k zámernej komunikácii.
- **Nasledovanie záujmu dieťaťa** – využívame obľúbené hračky, aktivity a bezpečné situácie, ktoré dieťaťku zaujímajú – robíme s dieťaťkom spoločne to, čo chce a o čo má záujem, hráme sa s ním, jeho záujem vyjadrujeme slovami, činnosti slovne komentujeme.
- **Opakovanie** - opakovanie situácií/ činností/ hry je dôležité v tom, že pre dieťa vytvára bezpečné prostredie, dieťa vie predpokladať nasledujúci krok, dokáže sa aktívnejšie zapojiť do hry a do rôznych činností.
- **Modelovanie** – modelujeme reč, ktorá je blízka reči dieťaťka, hovoríme v oznamovacích vetách, ale nenútime dieťa po nás opakovať - tým že modelujeme, poskytujeme dieťaťku správny rečový vzor a aj tým sa dieťaťku učí; dieťaťku nenútime po nás správne opakovať, ale ak niečo povie nesprávne, my to zopakujeme správne.
- **Rozširovanie alebo predlžovanie** – rozširujeme vety, ktoré povedalo dieťa, napr. ak dieťaťku povie dvojslovnú vetu, my pridáme ďalšie slová; ak už dieťaťku rozpráva vo vetách, my hovoríme v súvetiach... – táto stratégia je výhodná v tom, že dieťaťku sa učí pravidlá pre kombinovanie slov, tvorbu viet, osvojuje si gramatiku.
- **Komentovanie** – komentujeme všetky činnosti, čo práve robíme my alebo čo robí dieťaťku, opisujeme všetko, čo sa deje, čo pozorujeme.
- **Pomenúvanie** – pomenúvame všetky veci okolo nás a dieťaťka, pomenúvame ľudí, zvieratká, všetky činnosti, ktoré robíme my alebo dieťaťku a všetko, o čo sa dieťaťku práve zaujíma.
- **Premosťovanie** – prepájame to, čo už dieťaťku pozná s tým, čo ešte nepozná a vysvetľujeme mu význam nových slov, poskytujeme dieťaťku čo najviac informácií o danom slove.
- **Interpretácia** – hovoríme dostatočne nahlas a dôrazne, čo by asi chcelo povedať dieťaťku v danej situácii, keby už vedelo hovoriť; pripisujeme význam tomu, čo dieťaťku robí a vďaka tomu sa naučí, že to, čo robí alebo hovorí, má vplyv na jeho okolie.
- **Napovedanie** - napovedanie pomáha udržať konverzáciu – napovedáme, ak chceme dieťaťku pomôcť, keď vidíte, že nám chce niečo povedať, ale nevie ako; slovo, na ktoré si dieťa nevie spomenúť opíšeme, naznačíme gestom, napovieme prvú slabiku alebo dáme dieťaťku na výber z dvoch slov.

Dôležité je nenútiť dieťa k rozprávaniu a ku komunikácii, ale vytvárať také situácie a také prostredie, aby bolo dieťaťku uvoľnené, aby sa mohlo prejavovať prirodzene a bez zábran. Nečakáme, kým sa začne dieťa pýtať, začnime sa pýtať my. Pri rozhovore musíme byť s dieťaťkom v kontakte, pozeráme na dieťa, sústredíme na neho celú svoju pozornosť. Výskumy dokazujú, že deti, s ktorými sa rodičia rozprávajú od útleho veku, majú neskôr väčšiu slovnú zásobu a rýchlejšie sa učia nové slová. **Pri učení sa reči totiž nestačí, aby deti len počúvali, ako sa rozprávajú dospelí medzi alebo sledovali televízor. Deti potrebujú, aby bola reč adresovaná priamo im.**

Dôležité je tiež uvedomiť si, že s deťmi sa treba rozprávať od narodenia = teda aj v období, keď sú ešte veľmi maličké a dospelým ešte nerozumejú, pretože aj takéto jednostranné rozhovory uľahčia deťom cestu k bohatej slovnej zásobe v predškolskom a školskom veku.

Vplyv televízie na rozvoj reči

V dnešnej dobe je na trhu veľa edukačných DVD alebo televíznych programov, z ktorých mnohé sú určené pre deti už od bábätkovského veku a zameriavajú sa na rozvoj reči. Napriek všetkým dnešným vymoženostiam ako najdôležitejšiou a najefektívnejšou metódou pre podporu vývinu reči dieťaťa zostáva priama komunikácia s dieťaťom. Televízne programy väčšinou nedokážu efektívne pracovať s pozornosťou dieťaťa, často obsahujú príliš veľa rušivých faktorov ako hlasné zvuky alebo mnohé farebné obrázky, ktoré dieťaťo skôr rozptyľujú. Objavujú sa však aj zistenia, že pozeranie televízie môže dokonca spomaľovať učenie sa reči, lebo čím viac deti pozerajú televíziu, tým menej sa rozprávajú s rodičmi.

Vplyv kníh na rozvoj reči

To, čo pri rozvíjaní slovnej zásoby pomáha najviac, sú knižky a „čítanie“ s dieťaťom – už pri prezeraní leporela dieťaťu ukazujeme obrázky, opisujeme ich a vyzývame dieťa, aby ukazovalo, čo vidí, pri tom sledujeme aj ďalšie veci: či sa dieťaťo sústreďí, či pozerá na ukazovaný obrázok (môžeme mu pomôcť zamerať obrázok zrakom aj pomocou jeho prstečka), svoje tempo prispôbujeme tempu dieťaťu – a práve takáto interakcia je pre rozvoj reči najdôležitejšia.

Viac informácií o tom, ako podporovať vývin reči u bábätiiek nájdete v knihách (k dispozícii aj u nás v Domčeku), **na našich stretnutiach, radi vám poradia aj odborníčky - špeciálna pedagogička a logopedička** (Mgr.H.Liptáková, Mgr.L.Kentošová; v prípade záujmu kontakt poskytneme u nás v Domčeku).

Spracovala: Mgr. Hana Liptáková, október 2019

Projekt „Rodičovské centrum - raná starostlivosť o dieťa v domácom prostredí“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.